

Un valencià al 'château' de Montaigne

EL DARRER LLIBRE DE JOAN GARÍ,
L'ÚNICA PASSIÓ NOBLE; ACTUALITZA
EL VELL DEBAT SOBRE EL
FUSTERIANISME I LA IDENTITAT
VALENCIANA, AMB EL PAISATGE DE
FONS DEL MÓN DE MONTAIGNE.

“**N**o tinc cap altra autoritat que aquesta: la d'haver-me apassionat, fins a l'obsessió, per la vida i el destí del meu poble. Potser és l'única passió noble que reconec en mi”, diu Joan Fuster en el pròleg de la segona edició de *Nosaltres, els valencians*. I d'aquí ve el títol de l'últim paper que ha publicat Joan Garí, *L'única passió noble* (Edicions Onada), premi de Narrativa Memorialística Ciutat de Benicarló. Una prèvia important: pensar i repensar una determinada identitat –nacional, cultural o de qualsevol altra índole– no és cap anomalia ni implica cap mena de disfunció col·lectiva més o menys neuròtica. La funció de la gran novel·la russa o francesa del XIX era, en bona part, aquesta. I un dels assaigs polítics més influents als Estats Units en els darrers anys es deia justament *Who are we? Challenges to America National Identity*, de Samuel Huntington. En definitiva, aquest més que recomanable assaig de Garí forma part de la plena normalitat. Que ningú no s'espera, però, un al·legat polític a favor o en contra de no-sé-què. No. Estem parlant d'un artefacte molt més sofisticat, d'un assaig argumentalment juganer que va –que vol anar– d'aquí cap allà i d'allà cap aquí (en cas contrari no seria un assaig, sinó un tractat) De fet, el text està bastit com si fos un monòleg davant de Mm. Mähler-Besse, que, fins la seva mort l'any 2012, va ser la darrera propietària del *château* de Michel de Montaigne, pare de l'assaig modern, al Perigord. (Nota bene: vaig conèixer aquesta dona fa molts anys, el calorós estiu del 1993, un any després de defensar la meua tesi doctoral sobre Montaigne, i em va causar una impressió ambigua, que ara no ve al cas.)

FERRAN
SÁEZ MATEU

Garí centrifuga un debat que, tot i ser ja vell, no ha perdut el seu interès (almenys en part: el seu component inequívocament generacional comporta una inevitable data de caducitat). Resulta que hi ha haver un home culte, enginyós i incòmode que es deia Joan Fuster. Va visualitzar un país on altres veien només unes quantes províncies espanyoles. Resulta també que el seu projecte fou irresistible per a la majoria d'intel·lectuals d'esquerres de l'època, però absolutament indiferent per a la immensa majoria de valencians *normals i corrents*, fossin d'esquerres o de dretes. Doncs sí, resulta que va passar això: les coses van com van. Però la història no acaba aquí: resulta que una part d'aquell país imaginat va decidir que parlava una altra llengua diferent (on aquesta última expressió, per exemple –“parlava una llengua diferent”– es podia traduir si fa no fa com “parlava una llengua diferent”). Etcètera. Etcètera.

El paisatge de fons de l'assaig de Garí, però, és ben diferent del d'aquella València convulsa de la dècada dels vuitanta, on els pinxets d'extrema dreta, la blaverada que organitzava sense complexos la policia espanyola, tenia la paella pel mànec. Des de la perspectiva del projecte de Fuster, ara el fet més destacat és sens dubte la possibilitat real –la imminència?– de la independència de Catalunya. Mai com ara, doncs, la vella contraposició entre comunitat cultural i comunitat política havia estat tan viva, i un dels encerts de l'assaigista de Borriana consisteix justament a actualitzar-lo. S'hi pot estar d'acord o en desacord, evidentment, però l'anàlisi és sens dubte esmolada i substancial. Hi ha un punt, però, on al meu modest entendre grinyola: quan, cap al final del llibre, redueix la noció de nacionalisme a una mena de xovinisme trodat i primari (p. 156). El nacionalisme no és pensar que som els millors, ni coses així. La nació és la manera moderna de ser presents al món, d'existir col·lectivament. De moment, no n'hi ha cap altra, i qui ho dubti que vagi a tocar a l'ONU des de Sueca o Burjassot. Abans les coses funcionaven d'una altra manera i un podia definir-se només com a cristià, o com a membre del gremi de sabaters. Ara no.

Un apunt final: l'assaig continua sent una formidable maquineta per expressar el que pensem, per comunicar-ho. El periodisme actual hauria de tenir més presents Montaigne i Fuster que no pas aquestes ocurrències telegràfiques que es diuen al Twitter. Garí, bon lector, ho sap perfectament, i per això escriu assaigs tan suggeridors com aquest.

Escriptor i professor a la URL